

BS/101/2013

POJEDNANIE POLSKO-UKRAIŃSKIE

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Mija siedemdziesiąt lat od tragicznych wydarzeń, jakie rozegrały się w dawnym województwie wołyńskim. Miesiąc temu, gdy pytaliśmy o tamte wydarzenia, co trzeci Polak deklarował, że nic na ich temat nie wie. Czerwcowe badanie pokazało także, że w opinii społecznej była to przede wszystkim zbrodnia dokonana przez Ukraińców na Polakach¹.

W przededniu obchodów rocznicy rzezi wołyńskiej polscy i ukraińscy biskupi obrządku rzymskokatolickiego i greckokatolickiego wystosowali wspólny apel, w którym nawoływali do wzajemnego przebaczenia. W lipcu² postanowiliśmy ponownie zapytać o opinie na temat możliwości pojednania z naszym południowo-wschodnim sąsiadem i o ocenę gestu duchownych obu narodowości. Należy jednak zaznaczyć, że badanie przeprowadzono przed sejmową debatą nad deklaracją upamiętniającą ofiary tamtych wydarzeń oraz przed rocznicowymi obchodami z udziałem prezydenta Bronisława Komorowskiego w Łucku.

STOSUNKI POLSKO-UKRAIŃSKIE

Liczne informacje w mediach o wydarzeniach sprzed siedemdziesięciu lat i uroczystości rocznicowe nie miały istotnego wpływu na opinie o obecnych relacjach polsko-ukraińskich. Co piąty Polak (21%) ocenia je pozytywnie, a co szósty (16%) jest przeciwnego zdania. Niemal dwie piąte badanych (39%) określiło stosunki polsko-ukraińskie jako „ani dobre, ani złe”. Co czwarty (24%) wstrzymał się od wyrażenia swojego zdania w tej kwestii.

---

¹ Zob. komunikat CBOS „Trudna pamięć: Wołyń 1943”, lipiec 2013, oprac. M. Herrmann

² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (278) przeprowadzono w dniach 4–11 lipca 2013 roku na liczącej 1005 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski

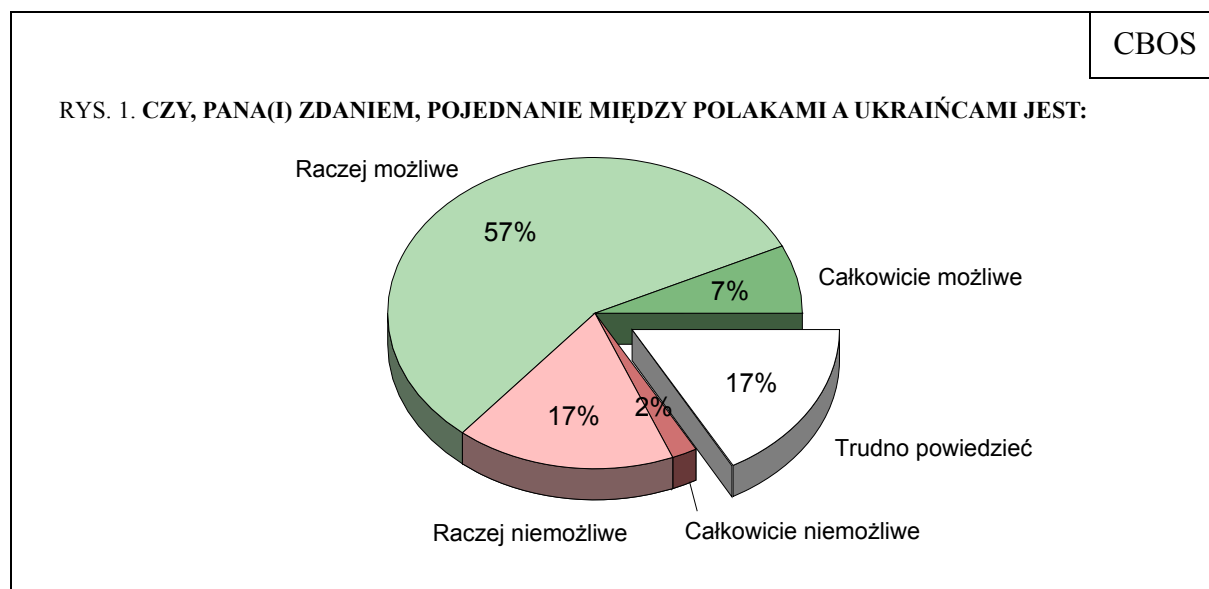
Tabela 1

Jak ocenia Pan(i) obecne stosunki polsko-ukraińskie?	VI 2013		VII 2013	
	w procentach			
Zdecydowanie dobre	1	21	1	21
Raczej dobre	20		20	
Ani dobre, ani złe	46		39	
Raczej złe	13	15	13	16
Zdecydowanie złe	2		3	
Trudno powiedzieć	18		24	

POJEDNANIE

Większość Polaków wierzy w możliwość pojednania między Polakami i Ukraińcami (64%), w tym co czternasty (7%) jest o tym mocno przekonany. Co piąty badany (19%) uważa, że pełne porozumienie jest niemożliwe (w tym 2% sądzi, że jest ono całkowicie niemożliwe). Co szósty dorosły Polak (17%) nie ma na ten temat zdania.

Bardziej pesymistycznie widzą tę kwestię osoby starsze (mające 55 lat i więcej). Niewiele ponad połowa z nich twierdzi, że pojednanie między oboma narodami jest możliwe. Natomiast pozytywnie o możliwości pojednania częściej mówią osoby z dyplomem wyższej uczelni. Trzy czwarte badanych najlepiej wykształconych (75%) uważa, że takie porozumienie jest możliwe (zob. tabele aneksowe).

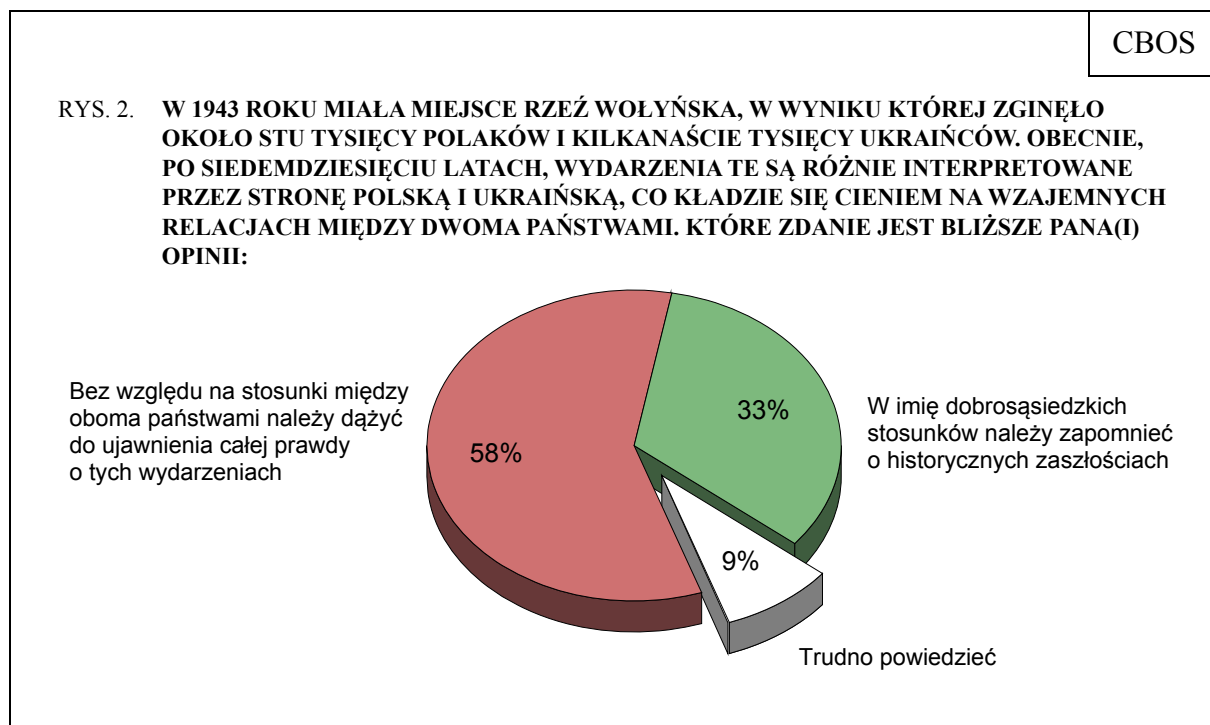

Z jednej strony od czasu Pomarańczowej Rewolucji zmalał sceptycyzm co do możliwości osiągnięcia pełnego porozumienia między Polakami a Ukraińcami. Z drugiej jednak strony osłabły rozbudzone nadzieje i w ciągu ostatnich pięciu lat zmniejszyła się liczba osób pozytywnie oceniających szanse na polsko-ukraińskie pojednanie. Co ważne, utrzymała się jednak znaczna przewaga głosów pozytywnie oceniających szanse znalezienia wspólnego języka.

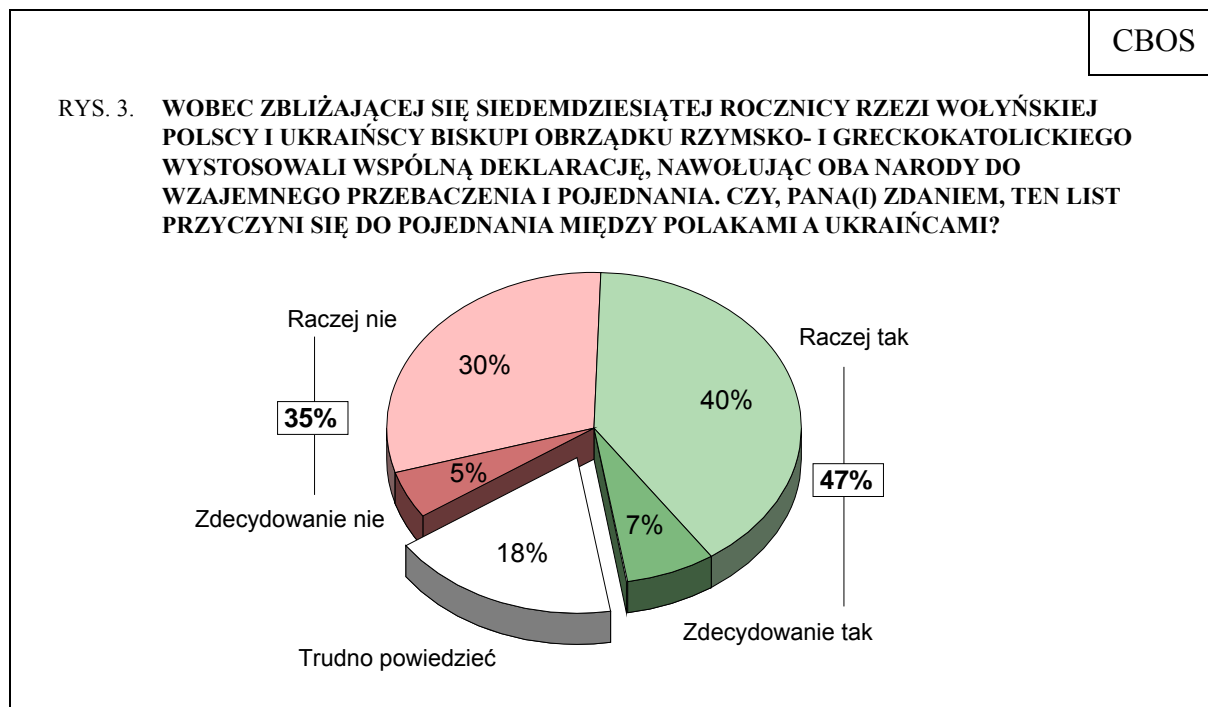
Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, pojednanie między Polakami a Ukraińcami jest:	Wskazania respondentów według terminów badań													
	VI '97	IV '99	V '00	V '01	IX '02	VII '03	V '04	XII '04	VI '05	V '06	VI '07	VI '08	VI '13	VII '13
	w procentach													
– możliwe	58	57	67	64	73	63	60	81	74	77	79	75	63	64
– niemożliwe	39	40	32	35	25	37	35	14	22	18	10	13	21	19
Trudno powiedzieć	3	3	1	1	2	0	5	5	4	5	11	12	16	17

Mimo wiary w możliwość pojednania, większość badanych nie jest skłonna pójść na kompromis. Ponad połowa (58%) twierdzi, że bez względu na stosunki między oboma państwami należy dążyć do ujawnienia całej prawdy o tamtych wydarzeniach. Natomiast co trzeci dorosły Polak (33%) uważa, że w imię dobrosąsiedzkich stosunków należy zapomnieć o historycznych zaszłościach. Co jedenasty (9%) nie ma na ten temat zdania.

Pod koniec czerwca polscy i ukraińscy biskupi obrządków rzymsko- i greckokatolickiego wydali wspólną deklarację nawołującą do przebaczenia i pojednania. Niemal połowa badanych (47%) wierzy w skuteczność wspólnego gestu duchownych. Co trzeci (35%) jest sceptyczny co do roli, jaką ten list może odegrać w procesie pojednania między oboma narodami. Natomiast co piąty (18%) nie potrafi ocenić wagi tej deklaracji.

Coroczne badania stosunku Polaków do innych narodów pokazują, że nastawienie do Ukraińców jest zróżnicowane. Mniej więcej tyle samo osób darzy ich sympatią, co żywi do nich niechęć (około co trzeci dorosły Polak). Obserwując jednak długofalowe trendy wyraźnie widać poprawę wizerunku Ukraińców³. Tym, co niewątpliwie nadal dzieli oba narody, jest ocena wciąż jeszcze nieodległych wydarzeń historycznych. Jednak także w tym zakresie obserwujemy pewną poprawę. Zmniejszyła się liczba sceptyków niemających nadziei na pełne porozumienie polsko-ukraińskie.

³ Zob. komunikat CBOS „Stosunek Polaków do innych narodów”, luty 2013 (oprac. B. Roguska).

Podziały wokół tragedii wołyńskiej utrzymują się nie tylko na linii Warszawa-Kijów, ale także w polskim społeczeństwie. Pokazała to choćby sejmowa debata nad tekstem deklaracji upamiętniającej ofiary tamtych wydarzeń. Pojednanie to długi i złożony proces. Jak potwierdzają deklaracje badanych, nie tyle chodzi w nim o znalezienie kompromisu, co upamiętnienie i przebaczenie. Stosunki między oboma państwami nie mogą być stawiane ponad historyczną prawdę. Polacy wierzą jednak w możliwość pojednania i doceniają wysiłki podejmowane przez hierarchów kościołów obu krajów.

Opracowała
Katarzyna KOWALCZUK

Tabela 1

		Czy Pana(i) zdaniem pojednanie między Polakami a Ukraińcami jest:			Liczba osób
		możliwe	niemożliwe	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		64	19	17	1000
Płeć	Mężczyźni	71	20	10	486
	Kobiety	58	18	25	515
Wiek	18-24 lata	66	15	19	116
	25-34	72	13	15	203
	35-44	66	17	17	171
	45-54	65	22	13	164
	55-64	57	26	17	174
	65 lat i więcej	58	18	24	171
Miejsce zamieszkania	Wieś	61	21	18	396
	Miasto do 19 999	61	19	20	156
	20 000 - 99 999	62	18	19	191
	100 000 - 499 999	68	17	14	160
	500 000 i więcej mieszk.	75	14	12	98
Wykształcenie	Podstawowe	57	23	20	217
	Zasadnicze zawodowe	60	18	21	251
	Średnie	65	20	15	335
	Wyższe	75	12	13	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	77	11	12	96
	Średni personel, technicy	73	14	13	35
	Pracownicy adm.-biurowi	56	22	21	80
	Pracownicy usług	64	12	24	65
	Robotnicy wykwalifikowani	61	23	15	105
	Robotnicy niewykwalifik.	69	21	10	52
	Rolnicy	69	18	13	65
	Pracujący na własny rach.	72	20	8	47
Bierni zawodowo	Renciści	48	34	18	63
	Emeryci	57	20	22	197
	Uczniowie i studenci	64	20	16	59
	Bezrobotni	65	15	20	81
	Gospodynie domowe i inni	74	6	20	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	68	13	19	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	60	25	15	112
	sekt. pryw. poza rolnict.	69	17	13	236
	prywatnym gosp. rolnym	68	19	13	66
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	55	24	20	137
	501-750	54	29	17	119
	751-1000	69	16	14	139
	1001-1500	67	20	13	177
	Powyżej 1500 zł	70	17	12	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	54	26	20	161
	Średnie	62	19	19	434
	Dobre	70	16	15	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	68	18	14	61
	Raz w tygodniu	62	19	19	452
	1-2 razy w miesiącu	62	22	16	160
	Kilka razy w roku	66	15	19	204
	W ogóle nie uczestniczy	69	18	13	123
Poglądy polityczne	Lewica	69	23	8	139
	Centrum	67	17	16	374
	Prawica	72	19	9	264
	Trudno powiedzieć	47	19	35	222